

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/26861,Konferencja-naukowa-Dla-wladzy-obok-wladzy-przeciw-wladzy-postawy-robotnikow-wie.html>
01.03.2026, 14:52

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Dla władzy, obok władzy, przeciw władzy – postawy robotników wielkich ośrodków przemysłowych w PRL” – Katowice, 17 listopada 2004 r.

17.11.2004

W dniu 17 listopada 2004 r. w Bibliotece Śląskiej w Katowicach odbyła się konferencja naukowa „Dla władzy, obok władzy, przeciw władzy – postawy robotników wielkich ośrodków przemysłowych w PRL” zorganizowana przez katowicki Oddział Instytutu Pamięci Narodowej. Sesja podzielona była na trzy bloki tematyczne, przedstawiające różne aspekty funkcjonowania środowisk robotniczych w okresie Polski Ludowej.

W pierwszej części „Przystosowanie się, akceptacja i współuczestnictwo w systemie a sprzeciw, opór społeczny i opozycja” zaprezentowane zostały trzy referaty. Dr Łukasz Kamiński (IPN Wrocław, Uniwersytet Wrocławski) w syntetycznym ujęciu wskazał na problemy metodologiczne pojawiające się w trakcie badań nad problematyką będącą przedmiotem sesji oraz przedstawił zasadnicze elementy, które kształtowały wzajemne relacje między władzą a robotnikami, m.in.: sytuację ekonomiczną, świadomość narodową i klasową robotników, religijność oraz problem robotniczych liderów. Dr Michał Paziewski (Uniwersytet Szczeciński) podjął próbę historycznej interpretacji socjopolitycznych uwarunkowań konfliktów pomiędzy robotnikami a władzami w aglomeracji szczecińskiej w latach 1970-1980, wskazując m.in. na specyficzne czynniki, które wpłynęły na skalę i charakter zająć na tym terenie. Dr Maciej Tymiński (Uniwersytet Warszawski) zaprezentował z kolei ewolucję stosunków funkcjonariuszy aparatu partyjnego z robotnikami wielkich warszawskich przedsiębiorstw przed i po przełomie październikowym 1956 r. W jego ocenie relacje, które ukształtowały się wówczas pomiędzy tymi dwiema grupami, wpłynęły na kształt i przebieg większości kolejnych przesilen politycznych aż po 1989 r.

Druga część konferencji dotyczyła pozytywnych i negatywnych aspektów awansu społecznego robotników w wielkich ośrodkach przemysłowych. Dr Jan Franczyk przedstawił te procesy na podstawie jednego z największych eksperymentów z zakresu inżynierii społecznej w PRL, jakim było powstanie Nowej Huty. Napływ wielkich rzesz ludzi ze wsi na wielką budowę i wtłoczenie ich w przestrzeń równocześnie budowanego wzorcowego miasta socrealizmu spowodowały powstanie społeczności w zachowaniach nie zawsze zgodnej z oczekiwaniami władz. Mgr Błażej Brzostek (Uniwersytet Warszawski) dokonał próby typologii postaw, charakterystycznych dla wielkomiejskich środowisk robotniczych w latach 1956-1970, na przykładzie warszawskich środowisk robotniczych. Wyróżnił modele zachowań: autorytarno-bierne, polegające m.in. na oczekiwaniu na opiekę państwa, modernizacyjno-czynne z wiarą w postęp i możliwości awansu, konserwatywne oraz konsumpcyjne. Dr hab. Adam Bartoszek (Uniwersytet Śląski) ukazał specyfikę procesów przemian warunków i wzorców życia śląskich robotników, odnosząc się m.in. do mitów i przekłamań interpretacyjnych opisujących gospodarczy rozwój tego regionu Polski,

niszczenia śląskiego etosu pracy, rozwarstwienia społecznego i upośledzenia pod względem warunków pracy i życia robotników w stosunku do środowisk inteligenckich oraz partyjnej nomenklatury.

Konferencja zakończona została trzecim blokiem tematycznym dotyczącym działań aparatu bezpieczeństwa wobec środowisk robotniczych. Dr Krzysztof Lesiakowski (IPN Łódź, Uniwersytet Łódzki) scharakteryzował pracę operacyjną SB wobec robotników w Łodzi od grudnia 1970 do lutego 1971 wskazując m.in. na fakt, iż służby specjalne w mieście w obliczu rozszerzających się strajków i przygotowując się na jeszcze większy niż dotychczas wzrost napięcia były wzmacniane przez funkcjonariuszy z jednostek z całej Polski. Dr Jarosław Neja (IPN Katowice) przedstawił w świetle materiałów SB sytuację środowisk robotniczych w województwie katowickim latem 1980 r. Wykazał, iż protesty i strajki w wielkich zakładach przemysłowych na Górnym Śląsku i Zagłębiu nie rozpoczęły się w sierpniu, lecz faktycznie pierwsze objawy niezadowolenia miały miejsce na długo przed wybuchem głównej fali strajków sierpniowo-wrześniowych na tym terenie.

Wszystkie wystąpienia opatrzone zostały komentarzami dr. hab. Pawła Machcewicza (IPN Warszawa, PAN), dr. Marcina Zaremby (PAN, Uniwersytet Warszawski) oraz dr. Antoniego Dudka (IPN Warszawa, Uniwersytet Jagielloński). Podczas dyskusji, które odbywały się po każdym bloku tematycznym, poruszonych zostało szereg zagadnień związanych m.in. z metodologią badań, problemami interpretacyjnymi wyników badań, charakterem wystąpień robotniczych w okresach kryzysów politycznych w PRL, skalą agentury aparatu bezpieczeństwa wśród środowisk robotniczych i in.

Materiały z konferencji zostaną ogłoszone drukiem w formie książkowej.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Katowice

Zaproszenie

